

Łukasz Burliga, Anna Zdańska

Aspekty prawne diagnozowania dzieci oraz realizowanie w tym zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej przez szkołę i rodziców

---

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 3,
67-87

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Łukasz Burliga,
Anna Zdańska

Aspekty prawne diagnozowania dzieci oraz realizowanie w tym zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej przez szkołę i rodziców

Legal Issues Pertaining
to the Diagnostic Assessment
of Children and the Psychological and Pedagogical
Assistance Given by Schools and Teachers

Wstęp

Diagnoza odgrywa znaczącą rolę w rozwoju, edukacji i wychowaniu dzieci¹. Każdy nauczyciel oraz pedagog winien znać zasady rozpoznawania problemów edukacyjno-wychowawczych, diagnozowania ich oraz podejmowania działań niosących pomoc dziecku oraz jego rodzinie. W tym zakresie ważne jest, aby nauczyciel miał na uwadze przede wszystkim dobro dziecka, a wszelkie decyzje podejmowane były zgodnie z obowiązującymi zasadami oraz normami prawnymi². Ważną rolę po-

¹ Por. E. Jarosz, E. Wysocka, *Diagnoza psychopedagogiczna*, Warszawa 2006, s. 23.

² Por. M. Guzik-Tkacz, *Badania diagnostyczne w pedagogice i psychopedagogice*, Warszawa 2011, s. 54–58.

mocową dla szkół w tym obszarze odgrywają poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w których za zgodą rodziców odbywa się profesjonalna diagnoza dziecka. Celem takiej diagnozy, która często jest wynikiem pracy zespołu specjalistów³, jest dostarczenie informacji na temat funkcjonowania pacjenta w badanym zakresie. Opinia psychologiczno-pedagogiczna lub orzeczenie o kształceniu specjalnym ma charakter nie tylko informacyjny (informuje bowiem o poziomie prezentowanych przez dziecko umiejętności lub o ewentualnym zaburzeniu wybranych funkcji), ale jest również dokumentem o charakterze prawnym, który uprawnia do przyznania dodatkowych zajęć terapeutycznych dla ucznia, jeśli takiej pomocy potrzebuje. Pomoc ta ma zazwyczaj formę indywidualnych spotkań; w zależności od zdiagnozowanych deficytów może to być terapia prowadzona na terenie szkoły przez psychologa, pedagoga specjalnego lub logopedę itp.

Procedura wydawania orzeczeń oraz opinii przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne jest bardzo sformalizowana. W polskim porządku prawnym zagadnienie to reguluje szereg aktów prawnych zarówno ustawodawczych, jak i wykonawczych. Celem niniejszych rozważań jest przybliżenie problematyki procedury diagnozowania dzieci przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, wskazanie legitymacji czynnej do uruchomienia tej procedury, omówienie możliwości kwestionowania decyzji podjętej przez zespół oraz omówienie statusu prawnego zespołów powołanych przez dyrektora poradni psychologiczno-pedagogicznej. Ponadto autorzy podejmują próbę wskazania sposobu ujmowania w doktrynie i orzecznictwie sądów administracyjnych charakteru prawnego orzeczenia wydawanego przez zespół. Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie podstaw prawnych dotyczących diagnozowania dzieci oraz niesienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w oparciu o aktualnie obowiązujące normy prawne oraz analiza, a następnie refleksja nad praktycznym wymiarem diagnozowania dzieci oraz udzielania im pomocy. Autorzy snują swoją refleksję w odniesieniu do aktualnie obowiązującego Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. Celem artykułu jest przedstawienie problemów, z jakimi w omawianym obszarze borykają się szkoły, zwłaszcza te w niewielkich miejscowościach oraz na wsiach. Przedmiot badań niniejszego artykułu dotyczy roli diagnozowania dzieci przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne oraz znaczenia wydawania opinii i orzeczeń, a także ich skutkach prawnych w procesie edukacji.

Pojęcie diagnozy

Na przestrzeni stuleci pojęcie diagnozy funkcjonowało jedynie na gruncie medycyny. Nawet we współczesnej literaturze możemy odnaleźć definicję diagnozy odnoszącej się tylko i wyłącznie do nauk medycznych. Definicja hasła diagnoza w Nowej Encyklopedii Powszechnej PWN z 1995 roku, brzmi następująco: „rozpoznanie choroby na podstawie analizy zmian, jakie wywołuje ona w organizmie”⁴. Z drugiej jednak strony Stefan Ziemiński twierdzi, iż diagnoza nie jest tylko i wyłącznie domeną praktyki lekarskiej. Dotyczy ona również doświadczeń psychologa, pedagoga⁵ oraz logopedy⁶. Badania diagnostyczne, jako badania naukowe w obszarze penetracji socjologicznych, należą do grupy badań praktycznych, tj. badań służących usprawnieniu działań mających za swoją podstawę wiedzę teoretyczną oraz empirię. Adresatem badań diagnostycznych jest nie tylko jednostka, ale również grupa społeczna. U podstaw procesu empirycznego tkwi chęć odnalezienia przyczyn badanego problemu, a istotnym etapem jest obserwacja wszelkich symptomów, na podstawie których można wnioskować o danym zjawisku. Nie ulega wątpliwości, że badania diagnostyczne są jednymi z najbardziej popularnych w naukach o wychowaniu. Za ich pomocą prognozuje się i modyfikuje problemy dydaktyczno-wychowawcze, dlatego też wzbogacają one nie tylko teorię, ale przede wszystkim praktykę pedagogiczną⁷.

Według ogólnie przyjętego rozumienia diagnoza „znaczy tyle co rozpoznanie, wyróżnienie, osądzenie pewnego stanu rzeczy, jego tendencji rozwojowych na podstawie określonych objawów, oraz znajomości ogólnych prawidłowości”⁸. Zagadnieniem pełnej diagnozy zajął się Stefan Ziemiński. Twierdzi on, że wyjaśnia ona szczegółowe aspekty danego stanu rzeczy, tzn. jest jego rozpoznanie, wskazuje na ciąg zdarzeń poprzedzających, a także zalicza go do określonego gatunku albo typu. Dokonując pełnej diagnozy określa się prawdopodobne, a zatem nie tylko przypuszczalne przyczyny, a także objaśnia się znaczenie zdiagnozowanego stanu dla całości zdarzenia, systemu czy też struktury. Jeżeli przedmiot diagnozy jest dziejącym się procesem, diagnoza określi jego cały przebieg, fazę, w której się znajduje, kierunek jego rozwoju oraz dynamikę

⁴ E. Jarosz, E. Wysocka, *Diagnoza psychopedagogiczna*, dz. cyt., s. 17.

⁵ Por. tamże, s. 17.

⁶ Por. S. Grabisa, *Postępowanie logopedyczne. Diagnoza, programowanie terapii, terapia*, „Logopedia”, T. 37, Lublin 2008, s. 13–27.

⁷ Por. M. Guzik-Tkacz, *Badania diagnostyczne w pedagogice i psychopedagogice*, dz. cyt., s. 14–215.

⁸ Z. Dołęga, *Problemy metodologiczne diagnozy psychologicznej dzieci przedszkolnych*, [w:] *Diagnoza psychologiczna dzieci w wieku przedszkolnym*, red. Z. Dołęga, Katowice 2006, s. 9.

i tempo zmian w przeszłości⁹. Jednym z prekursorów diagnozy pedagogicznej był Janusz Korczak. Zalecał, aby badać:

- każdy fakt niezależnie i oddzielnie;
- środowisko wychowawcze i otoczenie społeczne uczniów, wychowanków;
- zarówno dziecko, jak i grupę dziecięcą (w różnorodnych środowiskach i sytuacjach wychowawczych);
- obszary znaczeniowe mowy dzieci, gdyż wypowiedziane przez nie słowa i stwierdzenia mają zupełnie inne znaczenie niż w przypadku człowieka dorosłego;
- wytwory dziecka.

Nadto sugerował, by diagnosta:

- łączył ze sobą dwie strony, a zarazem modele diagnozowania – badanie ogólnych prawidłowości oraz indywidualnych przypadków;
- zachowywał dystans do siebie oraz do podmiotu i przedmiotu diagnozy;
- zawsze szukał przyczyny niepokojących objawów (znaczenia diagnozy genetycznej oraz typologicznej);
- w badaniach diagnostycznych stosował metodę eksperymentu naturalnego, technikę wywiadu oraz obserwacji (której wyniki należy zawsze dokumentować);
- odwoływał się do „wiedzy naukowej, ale jej sądy weryfikował przez doświadczenie”¹⁰.

W pracy diagnosty (szczególnie dokonującego diagnozy niedostosowania społecznego) szczególnie ważne przed rozpoczęciem oceny zjawiska jest uświadomienie sobie celu oraz głównych założeń tego działania. Dzięki tym założeniom proces ten będzie pełny i rzetelny. Pozwoli to zminimalizować ryzyko błędów, a także nieodpowiednich decyzji. Za Ewą Wysocką należy wskazać przykłady różnych obszarów założeń. Wśród nich są:

- założenia teoretyczne dotyczące zjawiska niedostosowania społecznego; czyli to, jaki jest przedmiot (problem) i cel poznania;
- założenia dotyczące obszarów diagnozy (indywidualna, środowiska, instytucji) wraz z określeniem treści, a więc sfer funkcjonowania jednostki, otoczenia i instytucji podlegających rozpoznaniu; czyli jaki jest przedmiot poznania (kogo badamy);
- jaki jest podmiot diagnozujący i specyfika przedmiotu poznania – czyli podmiotowe (cechy i nastawienia diagnosty, mechanizmy przebie-

gu procesów poznawczych) i przedmiotowe determinanty procesu poznania (nastawienie wynikające ze specyfiki poznawanego zjawiska, błędy diagnostyczne) oraz sposób ich kontrolowania;

- w jaki sposób dokonywać rozpoznania – czyli model teoretyczno-metodologiczny diagnozy, zasady i reguły poznania zjawiska, specyficzne cechy zjawiska determinujące charakter diagnozy resocjalizacyjnej;

- z czego korzystać w procesie poznania – model metodologiczny diagnozy, psychomotoryczny, ilościowy vs kliniczny, jakościowy, metody psychologiczne (poznanie jednostki) vs pedagogiczne (poznanie środowiska), katalog dostępnych metod, technik, narzędzi możliwych do wykorzystania w diagnozie indywidualnej, środowiskowej i instytucjonalnej¹¹.

Wymienione powyżej kryteria z pewnością wytyczają słuszny plan dla sporządzenia trafnej diagnozy. Natomiast sama diagnoza jest procesem złożonym i skomplikowanym, bowiem składa się ona z kilku kluczowych elementów. Każdą diagnozę możemy podzielić na kilka etapów. Są to:

1. Opis – czyli zestawienie danych empirycznych, co do których zachodzi ewentualność postępowania celowościowego;

2. Ocena – zastosowanie ocen, które są związane z zebranymi danymi empirycznymi, co pozwala na porównanie istniejących stanów rzeczy z postulowanymi lub niechcianymi, czyli wyrażenia aprobaty czy dezaprobaty badanych stanów, określania rozbieżności między istniejącymi stanami a jakimiś układami odniesienia np. celami;

3. Konkluzja – która stwierdza potrzebę podjęcia postępowania celowościowego lub jej brak;

4. Tłumaczenie – które zawiera wyjaśnienia genetyczne oraz przyczynowe istniejącego stanu;

5. Postulowanie – jest to zobrazowanie tych stanów, które mają być realizowane, zreformowane lub usunięte;

6. Stawianie hipotez – tj. swoistych twierdzeń dotyczących związku między projektem a czynnikiem przyczynowym¹².

Jak więc można zauważyć, diagnoza jest procesem wymagającym podjęcia szeregu działań i postawienia wielu hipotez, w celu pełnego wyjaśnienia, opisanie i oceny ocenianego problemu. Jest to niezbędne działanie, ponieważ źle postawiona diagnoza może przynieść dużo szkody w procesie terapii pedagogicznej dziecka. Doniosłość diagnozowania obliuguje do stosowania odpowiednich metod diagnozy. Jedną z ważniejszych metod w pedagogice jest metoda indywidualnych przypadków. Bowiem jak twierdzi Tadeusz Pilch, metoda indywidualnych przypad-

¹¹ E. Wysocka, *Diagnoza w resocjalizacji*, Warszawa 2008, s. 9.

¹² Tamże, s. 18–19.

ków „jest sposobem badań, polegających na analizie jednostkowych losów ludzkich, uwikłanych w określone sytuacje wychowawcze, lub na analizie konkretnych zjawisk natury wychowawczej poprzez pryzmat jednostkowych biografii ludzkich z nastawieniem na opracowanie diagnozy przypadku lub zjawiska w celu podjęcia działań terapeutycznych”¹³. Powyższa metoda diagnostyczna nie bada instytucji, zjawisk i grup społecznych, ale jednostkę w kontekście sytuacji wychowawczych poprzez pryzmat jednostkowych biografii ludzkich. Metoda indywidualnych przypadków może być z powodzeniem stosowana w szkole, np. jako metoda diagnostyczna przez wychowawcę, pedagoga, psychologa wobec dziecka z problemami wychowawczymi lub znajdującego się w sytuacji kryzysowej. Metoda ta nie wymaga posiadania szczególnych uprawnień do jej stosowania. Dzięki swojej uniwersalności może być stosowana przez każdego nauczyciela. Istotny jest również dobór odpowiednich technik diagnostycznych, bowiem każda metoda jest ściśle powiązana z realizującą ją techniką.

Techniki są sposobem realizacji wybranej przez diagnostę metody i stanowią fundament konstruowania narzędzi badawczych. Wyróżnić można takie techniki jak: wywiad, rozmowa kierowana oraz ankieta. Cechą wspólną tych technik jest fakt, że między diagnostą a badanym musi dojść do wzajemnej komunikacji. Różni je przedmiot diagnozy, stopień sformalizowania, sposób przekazania informacji przez badanego. Jedną z najstarszych technik diagnostycznych jest obserwacja. Może być ona swobodna (niekontrolowana) lub kontrolowana. Obserwacja swobodna polega na planowanym spostrzeganiu interesujących badacza zjawisk bez narzędzi systematyzujących. Jest ona istotna w początkowym etapie badań, bowiem pozwala uzyskać wiedzę do planowania i przeprowadzania szerszych badań. Obserwacja kontrolowana jest bardziej sformalizowana i nie tylko systematyzuje proces badania, ale również ukierunkowuje go¹⁴. Proces diagnostyczny musi być odpowiednio dobrany w zależności od podmiotu diagnozowania.

Podstawy prawne systemu i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej

W ramach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej zawiera się rozpoznawanie i diagnozowanie dysfunkcji oraz problemów edukacyjno-wychowawczych dzieci i młodzieży. Powyższe zagadnienie polski

ustawodawca unormował w ustawie o systemie oświaty¹⁵, a mianowicie w art. 1 pkt. 4 tej ustawy wprowadził normę o charakterze generalnym, według której system oświaty zapewnia także, oprócz realizowania konstytucyjnego prawa do nauki, możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Prawodawca w polskim porządku prawnym unormował system udzielania pomocy, który jest realizowany przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki oraz publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Publiczne przedszkola, szkoły i placówki, według intencji prawodawcy wyrażonej w art. 22 ust. 2 pkt. 11 ustawy o systemie oświaty, powinny tworzyć warunki dla zaspokojenia potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, w szczególności wspomagać rozwój uczniów i efektywność uczenia się. Na podstawie przepisu blankietowego wskazanego w art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy o systemie oświaty Minister Edukacji Narodowej rozporządzeniem z dnia 30 kwietnia 2013 roku określił zasady udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹⁶. Dokonując wykładni językowej powyższego rozporządzenia pomoc psychologiczno-pedagogiczna polega na „rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, wynikających w szczególności:

1. z niepełnosprawności;
2. z niedostosowania społecznego;
3. z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
4. ze szczególnych uzdolnień;
5. ze specyficznych trudności w uczeniu się;
6. z zaburzeń komunikacji językowej;
7. z choroby przewlekłej;
8. z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
9. z niepowodzeń edukacyjnych;
10. z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
11. z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą”¹⁷.

Ustawodawca wskazał szeroki wachlarz i dużą grupę docelową udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej przez szkoły i nauczycieli.

¹⁵ Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. tekst jednolity (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572).

¹⁶ Por. tamże, s. 54–58.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 532).

Są to nie tylko dzieci z dysfunkcjami i różnego rodzaju zaburzeniami, ale również znajdujący się w różnego typu kryzysowych sytuacjach oraz dzieci ze szczególnymi uzdolnieniami. Powyższy akt prawny określił, że za organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie szkoły czy placówki odpowiedzialny jest dyrektor, a sama pomoc jest udzielana dobrowolnie i nieodpłatnie oraz przy współpracy z rodzicami oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi szkołami, placówkami oraz placówkami doskonalenia nauczycieli. Pomoc może być udzielana z inicjatywy ucznia, rodzica, dyrektora, asystenta rodziny, nauczyciela, wychowawcy, grupy wychowawczej lub specjalisty, prowadzących zajęcia z uczniem, poradni, pielęgniarki środowiskowej, higienistki szkolnej, pracownika socjalnego, kuratora sądowego. Na terenie szkoły pomoc jest udzielana niezwłocznie w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz w formie dodatkowych zajęć rozwijających lub dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym, zajęć specjalistycznych np. z logopedą, psychologiem, pedagogiem, doradztwo zawodowe, warsztatów, porad i konsultacji (również dla rodziców). Po udzieleniu pomocy nauczyciel winien poinformować wychowawcę lub dyrektora szkoły, a on podejmuje decyzje czy była to pomoc wystarczająca i czy należy udzielać pomocy w dalszym zakresie. Wychowawca klasy współpracuje w tym zakresie z rodzicami, uczniem oraz innymi nauczycielami. Przy planowaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej należy uwzględnić zakres udzielanej pomocy i zalecenia z wcześniejszych etapów edukacyjnych. Rozporządzenie szczegółowo określa liczbę uczniów biorących udział w zajęciach, np. w zajęciach rozwijających uzdolnienia jest to 8, korekcyjno-kompensacyjnych 5, a w zajęciach logopedycznych 4.

Rozporządzenie wprowadza instytucję specjalisty. Ustawodawca w ust. 2 Rozporządzenia wskazuje, że specjalistami są w szczególności psycholodzy, pedagodzy, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni. Warto podkreślić, że ustawodawca pozostawił otwartą definicję ustawową specjalisty, a zatem pomocy psychologiczno-pedagogicznej mogą udzielać jeszcze inne podmioty działające w przedszkolu, szkole i placówce, które nie mieszczą się w katalogu specjalistów wskazanym w ust. 2 Rozporządzenia.

Powyższy akt prawny określił również zadania specjalistów, których *expressis verbis* wymienił w ust. 2 Rozporządzenia. Prawodawca wskazując zadania specjalistów, nie wprowadził zasady *numerus clausus*, co jest rozwiązaniem trafnym, bowiem nie ograniczył w ten sposób działań specjalistów na obszarze udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

74 Do zadań pedagoga i psychologa należy w szczególności: prowadzenie badań diagnostycznych, udzielanie pomocy psychologiczno-pedago-

gicznej, minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, podejmowanie interwencji, pomoc i wsparcie dla rodziców oraz nauczycieli. Warto dodać, że są to główne zadania w pracy pedagoga, bowiem oprócz wyżej opisanych pedagog podejmuje działania profilaktyczne, wychowawcze oraz współpracuje z innymi instytucjami w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Do zadań logopedy należy natomiast: rozpoznanie i diagnozowanie w zakresie zaburzeń mowy, prowadzenie zajęć terapeutycznych oraz porad i konsultacji dla dziecka i rodziców, podejmowanie działań profilaktycznych oraz współpraca z nauczycielami i wychowawcami.

W świetle powołanego rozporządzenia do zadań doradcy zawodowego należy w szczególności: diagnozowanie zapotrzebowania, udzielanie informacji, porad i konsultacji dla dzieci i rodziców, prowadzenie zajęć związanych z wyborem dalszej drogi edukacyjnej i zawodowej, gromadzenie i udostępnianie informacji na tematy edukacyjne i związane z rynkiem pracy, współpraca z innymi nauczycielami i specjalistami¹⁸.

Praktyka zawodowa autorów pokazuje, że powyższe rozporządzenie uporządkowało zakres udzielania pomocy i wsparcia dla dziecka oraz odbiurokratyzowało procedury z tym związane. Należy jednak dodać, że wiele szkół – zwłaszcza z małych miejscowości oraz wsi – nie posiada środków na zatrudnienie pedagogów, psychologów, doradców zawodowych, terapeutów pedagogicznych czy innych specjalistów, a jeśli są oni zatrudnieni, to najczęściej w skromnym wymiarze etatu. Ta sytuacja powoduje, że rozpoznawanie, diagnozowanie oraz udzielenie pomocy dziecku jest niepełne i niewystarczające. Wskazane byłoby, aby za powyższym aktem prawnym zostały skierowane środki na zatrudnianie wyżej wymienionych specjalistów, bowiem przełożyłoby się to na sprawne diagnozowanie dzieci oraz udzielanie im pomocy. Istotną rolę w systemie oświaty, a szczególnie we wspomaganiu szkół na terenach wiejskich i w małych miasteczkach, odgrywają poradnie psychologiczno-pedagogiczne, których działanie zostało opisane między innymi w poniższych przepisach.

System oświaty obejmuje, zgodnie z art. 2 ust. 4 ustawy o systemie oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w zakresie wyboru kierunku kształcenia i zawodu. Ustawodawca zdefiniował poradnię jako placówkę oświatową w art. 3 ust. 3 ustawy.

Na podstawie art. 71b ust. 6 ustawy o systemie oświaty zostało wydane przez Ministra Edukacji Narodowej Rozporządzenie z dnia 18 wrze-

¹⁸ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 267).

śnia 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające przy publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych¹⁹. W rozporządzeniu został określony skład zespołów orzekających działających w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, tryb powoływania zespołów orzekających oraz szczegółowe zasady działania tych zespołów, tryb postępowania odwoławczego, wzory orzeczeń wydawanych przez zespoły orzekające, szczegółowe zasady kierowania dziećmi i młodzieży do kształcenia specjalnego, indywidualnego oraz obowiązkowego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania.

Kompetencje do powołania zespołów posiada dyrektor poradni. Jest to jego prawo, a zarazem obowiązek, bowiem zgodnie z § 2 pkt 1 Rozporządzenia w poradniach psychologiczno-pedagogicznych są organizowane i działają na zasadach określonych w Rozporządzeniu zespoły orzekające. W tym miejscu należy wskazać, iż publiczne poradnie specjalistyczne, w których działają zespoły orzekające wydające orzeczenia i opinie, wskazuje kurator oświaty za zgodą organu prowadzącego. Zgodnie z § 4 ust. 2 w skład zespołu wchodzi: dyrektor poradni lub upoważniona przez niego osoba, jako przewodniczący zespołu, psycholog, pedagog oraz lekarz. Podmioty te obligatoryjnie zostają powołane w skład zespołu, natomiast fakultatywnie inni specjaliści. Warunkiem powołania innych specjalistów jest ich konieczny udział w pracach zespołu. Jest to przesłanka mało precyzyjna, a zatem pozostawiona do oceny i rozważenia dyrektora poradni.

Właściwość rzeczową poradni określa § 2 Rozporządzenia. Poradnie wydają:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz niedostosowanej społecznie, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy;
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej;
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły;
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim;

– opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

W związku z orzeczeniami wydawanymi przez zespoły w orzecznictwie i doktrynie pojawił się spór, co do statusu prawnego zespołów. Autorzy podzielają pogląd wyrażony w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 2 lipca 2014 r. sygn. akt IV SA/Po 223/14²⁰, iż zespołom orzekającym w sprawach opinii i orzeczeń przysługuje status organów administracji. Jak trafnie podkreślił Sąd, za takim stanowiskiem przemawia ustrojowe i funkcjonalne usytuowanie tych zespołów. Podmioty te rozpoznają sprawy w pierwszej instancji, natomiast w wyższej rozpatruje je kurator oświaty. Kurator oświaty zgodnie z art. 31 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, w imieniu wojewody, wykonuje na obszarze województwa zadania i kompetencje określone w ustawie i przepisach innych ustaw. Między innymi wydaje on decyzje administracyjne (art. Art. 31 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty). Ponadto wykonuje zadania organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania administracyjnego²¹ w sytuacjach wskazanych w art. Art. 31 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie oświaty. Jest on zatem organem administracji publicznej w rozumieniu art. 1 ust. 1 k.p.a.

Ponadto, jak trafnie wskazuje w swym uzasadnieniu Sąd, sprawy rozpoznawane przez zespoły mają charakter administracyjny i indywidualny. Administracyjny, bowiem są ściśle związane z wypełnianiem obowiązku szkolnego, który ma właśnie taki charakter.

Zespoły wydają akty administracyjne. E. Ochendowski wskazuje w doktrynie, że indywidualny akt administracyjny to „władcze działanie prawne organu administracji skierowane na wywołanie konkretnych, indywidualnie oznaczonych skutków prawnych”²². Należy zasygnalizować, iż w doktrynie i orzecznictwie nie ma zgodności czy zespoły wydają decyzje administracyjne czy akty administracyjne, które wykazują podobieństwo do decyzji administracyjnej²³. W orzecznictwie podkreśla się również, iż regulacje zawarte w Rozporządzeniu nie wyłączają konieczności stosowania przez zespoły przepisów kodeksu postępowania administracyjnego (Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 8 października 2013 r. sygn. akt II SA Bd 557/ 13)²⁴.

²⁰ <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/B77495E06A> (dostęp: 22.07.2014).

²¹ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2013 r. poz. 267).

²² E. Ochendowski, Prawo administracyjne. Część ogólna. Toruń 2004 r. s. 179–180.

²³ Por. M. Plich, Ustawa o systemie oświaty. Komentarz, LEX 2013, komentarz do art. 71b, punkt 6 i wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 2 lipca 2014 r. sygn. akt IV SA/Po 223/14, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/B77495E06A> (dostęp: 22.07.2014).

²⁴ <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/5ABD231FD4> (dostęp: 22.07.2014).

Właściwość miejscową zespołów orzekających normuje § 3 pkt 1 Rozporządzenia. Zasadą jest, iż zespoły wydają orzeczenia dla uczniów szkół mających siedzibę na terenie działania poradni.

Legitymowani do złożenia wniosku są rodzice dziecka albo jego prawni opiekunowie. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie²⁵. Ustawodawca szczegółowo unormował zagadnienie związane ze złożeniem wniosku do niewłaściwego zespołu. Jeśli zespół jest miejscowo niewłaściwy to, zgodnie z § 5, dyrektor poradni niezwłocznie przekazuje wniosek do poradni, w której działa zespół właściwy do rozpatrzenia wniosku i zawiadamia o tym wnioskodawcę. Jednakże, jeżeli z treści złożonego wniosku o wydanie orzeczenia lub opinii przez zespół wynika, że nie dotyczy on wydania opinii lub orzeczenia, dyrektor poradni zwraca wniosek wnioskodawcy wraz z wyjaśnieniem przyczyny zwrotu wniosku oraz informacją o możliwym sposobie załatwienia sprawy. Tym samym dyrektor jest obowiązany wskazać osobie, która złożyła wniosek, jakie kroki powinna podjąć w swojej sprawie, która nie należy do właściwości zespołu (§ 5 pkt 5 Rozporządzenia).

Jeśli wniosek został złożony do właściwego zespołu oraz spełnia wszystkie wymogi formalne wskazane w § 6 Rozporządzenia, przewodniczący zespołu kieruje do członków wniosek o wydanie orzeczenia albo opinii wraz z dokumentacją zgromadzoną w sprawie, oraz ustala termin posiedzenia zespołu. Wnioskodawca jest zawiadamiany przez przewodniczącego zespołu o terminie posiedzenia i jest uprawniony do wzięcia udziału w posiedzeniu zespołu i przedstawieniu swojego stanowiska. Jest to istotne z punktu widzenia prawidłowego ustalenia przez zespół stanu faktycznego i podjęcia przez zespół prawidłowego orzeczenia albo wydania prawidłowej opinii. W ten sposób wnioskodawca może w jak najlepszy sposób zabezpieczyć interesy swojego dziecka.

Zespół wydaje orzeczenie większością głosów. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Zespół jest obowiązany stosować art. 7 Kodeksu postępowania administracyjnego, zgodnie z którym w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności; z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli. Są to zasady ogólne Kodeksu postępowania administracyjnego – „podstawowe (przewodnic) reguły postępowania uznane za takie przez ustawodawcę”²⁶.

²⁵ Por. Ministerstwo Edukacji Narodowej, Formalno-prawne aspekty opiniowania sprawy rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego przez dziecko <http://eduentuzjasci.pl/> (dostęp: 8.08.2014).

²⁶ Z. Janowicz, *Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądem administracyjnym*, Warszawa-Poznań 1987, s. 81. Por. K. Ziemiński, *Zasady ogólne prawa administracyjnego*, Poznań 1989, s. 23 i nast.

W celu ujednolicenia orzecznictwa zespołów prawodawca zawarł w załącznikach do rozporządzenia wzory rozstrzygnięć:

– w przypadku uwzględnienia wniosku o wydanie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zespół wydaje orzeczenie według wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do Rozporządzenia, natomiast w przypadku nieuwzględnienia wniosku – orzeczenie o braku potrzeby kształcenia specjalnego, według wzoru stanowiącego załącznik nr 5 do Rozporządzenia;

– w przypadku uwzględnienia wniosku o potrzebie indywidualnego obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, zespół wydaje orzeczenie według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do Rozporządzenia, natomiast w przypadku nieuwzględnienia wniosku – orzeczenie o braku potrzeby indywidualnego obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, według wzoru stanowiącego załącznik nr 6 do Rozporządzenia;

– w przypadku uwzględnienia wniosku o potrzebie indywidualnego nauczania, zespół wydaje orzeczenie według wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do Rozporządzenia, natomiast w przypadku nieuwzględnienia wniosku – orzeczenie o braku potrzeby indywidualnego nauczania, według wzoru stanowiącego załącznik nr 7 do Rozporządzenia;

– w przypadku uwzględnienia wniosku o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych zespołowych/indywidualnych, zespół wydaje orzeczenie według wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do Rozporządzenia, natomiast w przypadku nieuwzględnienia wniosku – według wzoru stanowiącego załącznik nr 8 do Rozporządzenia.

W orzeczeniach uwzględniających wniosek zespół przedstawia diagnozę, wskazuje zalecenia wobec dziecka i uzasadnia swoje orzeczenie.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej²⁷ w art. 78 stanowi, iż każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Zgodnie z §17 ust. 1 Rozporządzenia od każdego orzeczenia zespołu przysługuje wnioskodawcy odwołanie do kuratora oświaty. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem zespołu, który wydał orzeczenie w terminie 14 dni od jego doręczenia. Jednakże nie w każdym przypadku odwołanie będzie rozpatrywane przez kuratora oświaty, bowiem zgodnie z § 17 ust. 2 Rozporządzenia, jeśli zespół uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, uchyla zaskarżone postanowienie i wydaje nowe w terminie 14 dni od dnia otrzymania odwołania. Od nowego orzeczenia przysługuje odwołanie na zasadach ogólnych. W doktrynie jest prezentowane stanowisko, iż odwołanie nie wymaga szczególnej for-

²⁷ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późniejszymi zmianami.

my ani uzasadnienia. Musi jedynie spełniać wymagania ogólne odnoszące się do podań²⁸.

Jeśli natomiast zespół nie zgadza się albo zgadza się tylko w części z zarzutami przedstawionymi w odwołaniu, jest obowiązany przesłać odwołanie wraz z aktami sprawy kuratorowi oświaty w terminie 14 dni od dnia otrzymania odwołania. Kurator oświaty rozpoznając odwołanie, zgodnie z § 17 ust. 5 Rozporządzenia, zasięga w miarę potrzeb opinii psychologa, pedagoga, lekarza lub innego specjalisty. Przepis wyraźnie upoważnia kuratora oświaty do przeprowadzenia w postępowaniu odwoławczym takiego dowodu. Dokonując analizy przepisów, można wskazać, iż w treści odwołania sam wnioskodawca jest uprawniony do żądania zasięgnięcia takiej opinii, jeśli może to mieć istotne znaczenie dla sprawy. Do takiego wniosku uprawnia zapis art. 78 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, który statuuje, iż żądanie strony należy uwzględnić, jeżeli przedmiotem dowodu jest okoliczność mająca znaczenie dla sprawy²⁹.

W kontekście rozwiązań przyjętych w Kodeksie postępowania administracyjnego, organ administracji wyższego stopnia, w tym przypadku kurator oświaty, ma obowiązek sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem prawa w postępowaniu administracyjnym przez organy niższego stopnia, w tym przypadku zespół³⁰, i kontroli przestrzegania przez niego zasady prawdy obiektywnej wyrażonej w art. 7 kodeksu postępowania administracyjnego. Zasada ta nakłada na organ administracji publicznej obowiązek „wyczerpującego zbadania wszystkich okoliczności faktycznych związanych z określoną sprawą, aby w ten sposób stworzyć jej rzeczywisty obraz i uzyskać podstawę do trafnego zastosowania przepisu prawa”³¹.

W przypadku rozpatrywania przez zespół wniosku o wydanie opinii, może on podjąć decyzję o wydaniu opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i tym samym uwzględnić wniosek, bądź nie uwzględniać wniosku i wydać opinię o braku potrzeby wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Wymogi formalne obu opinii wskazuje § 14 i § 15 Rozporządzenia. Zarówno opinia uwzględniająca wniosek, jak i go nieuwzględniająca musi zawierać: datę wydania opinii, oznaczenie poradni, w której działa zespół wydający opinię, podstawę prawną opinii, skład zespołu, który wydał opinię, dane osobowe dziecka oraz imiona i nazwiska opiekunów prawnych i ich miejsce zamieszkania, stwierdzenie

²⁸ B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks Postępowania Administracyjnego. Komentarz*. Wydanie 12, s. 495.

²⁹ Por. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 14 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV SA/Wr 237/12, Legalis.

³⁰ B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks Postępowania Administracyjnego. Komentarz*. Wydanie 12, s. 55.

³¹ W. Dawidowicz, *Ogólne postępowanie administracyjne. Zarys Systemu*, Warszawa 1962, s. 108.

nie czy zachodzi, czy też nie zachodzi potrzeba objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju, uzasadnienie, podpis przewodniczącego zespołu. Opinia uwzględniająca wniosek zawiera ponadto wskazanie odpowiedniej formy pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, stosownie do potrzeb.

Rola i zadania poradni psychologiczno-pedagogicznej w diagnozowaniu dzieci

Powyższe rozważania wskazują, iż procedura wydawania orzeczeń i opinii przez zespoły jest bardzo sformalizowana. Zespoły muszą dążyć do jak najlepszego ustalenia stanu faktycznego i przedstawienia jak najtrafniejszej diagnozy i zaleceń. Z analizy norm prawnych regulujących procedurę wydawania orzeczeń i opinii wynika, iż zespoły są obowiązane do szczegółowego wyjaśnienia podjętego przez siebie rozstrzygnięcia, jak i uzasadnienia uwzględnienia bądź nieuwzględnienia wniosku w sprawie opinii. Intencją ustawodawcy jest to, aby wnioskodawca, który działa w imieniu i na rzecz dziecka, był w pełni poinformowany o powodach podjęcia rozstrzygnięcia przez zespół i posiadał pełną wiedzę, w jaki sposób i w jakich formach będzie udzielana dziecku pomoc psychologiczno-pedagogiczna.

W ostatnich latach możemy zaobserwować lawinowy wzrost różnych dysfunkcji w funkcjonowaniu dziecka w szkole. Obecnie poradnie psychologiczno-pedagogiczne (np. PPP w Nowym Targu) diagnozują dzieci na wniosek prawnych opiekunów i wydają opinie i orzeczenia w zakresie:

- wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej;
- odroczenia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego;
- gotowości szkolnej dziecka spełniającego obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem albo oddziałem przedszkolnym;
- zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego;
- objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej;
- dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia;
- dostosowania warunków i formy sprawdzianu przeprowadzonego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej do indywidualnych potrzeb ucznia;
- dostosowania warunków i formy egzaminu gimnazjalnego do indywidualnych potrzeb ucznia;
- dostosowania warunków i formy egzaminu maturalnego lub egzaminu dojrzałości do indywidualnych potrzeb absolwenta;

- dostosowania warunków i formy egzaminu zawodowego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe do indywidualnych potrzeb ucznia;
- udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki;
- przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy;
- pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadgimnazjalnej;
- zezwolenia na zatrudnienie młodocianego w celu przyuczenia do wykonywania określonej pracy lub nauki zawodu;
- braku przeciwwskazań do wykonywania przez dziecko pracy lub innych zajęć zarobkowych;
- objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu;
- objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole lub placówce;
- inne opinie o przebadanych.

W poradni psychologiczno-pedagogicznej działa zespół orzekający, który wydaje:

1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na: niepełnosprawność ruchową, w tym afazję; upośledzenie umysłowe w stopniu: lekkim, umiarkowanym, znacznym; niepełnosprawności sprzężone; zagrożenie niedostosowaniem społecznym; niedostosowanie społeczne.
2. Orzeczenia o potrzebie rocznego obowiązkowego indywidualnego przygotowania przedszkolnego.
3. Orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego z uwagi na stan zdrowia znacznie utrudniający lub uniemożliwiający uczęszczanie do szkoły.
4. Orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim.
5. Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności do czasu rozpoczęcia nauki w szkole (OPINIA)³².

Do zaburzeń najczęściej występujących u dzieci w wieku szkolnym należy: dysleksja, dyskalkulia oraz dysortografia. Warto pokrótce scharakteryzować pojęcie dysleksji i dysortografii ze względu na dużą ilość opinii wydawanych w tym zakresie przez Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne. Tak więc dysleksja „stanowi syndrom zaburzeń wyższych

czynności psychicznych, które przejawiają się w postaci specyficznych trudności w uczeniu się czytania i pisania, warunkowych parcjalnymi zaburzeniami rozwoju psychomotorycznego, funkcji uczestniczących w czynności czytania i pisania oraz integracji”³³. Natomiast dysgrafia „jest zaburzeniem czynności pisania, które zwykle utrzymuje się długo i nie ustępuje poprzez stereotypowe działania, perswazję i zalecenia, stąd wymaga stosowania odpowiednich, indywidualnych form pomocy, obejmujących sprawność manualno-wzrokową, kierunkowo-przestrzenną i lateralizację dziecka”³⁴. Często zdarza się, że powyższe zaburzenia występują łącznie; ich rozpoznanie powinno nastąpić jak najwcześniej, tak aby dziecko zostało objęte terapią zaburzonych funkcji, kiedy jest ku temu dogodny czas (głównie ze względu na procesy rozwojowe). Należy podkreślić, iż skuteczność terapii jest uzależniona nie tylko od pracy dziecka, ale również od czynnego zaangażowania i dobrej współpracy nauczyciela, rodzica oraz pedagoga. Niewątpliwie znaczące miejsce w tym obszarze zajmuje pedagog szkolny oraz nauczyciel. Ten ostatni nie tylko powinien dokonać rozpoznania (na podstawie np. zaburzeń czytania i pisania), ale również przeprowadzić wywiad z rodzicem dotyczący rozwoju, zdrowia oraz funkcjonowania dziecka we wcześniejszych latach, a także przeanalizować w tym zakresie dokumentację. Należy mieć na względzie, że diagnozę pedagogiczną tworzą elementy takie jak: ocena poziomu czytania oraz znajomości liter, ocena poziomu pisania oraz ortografii, ocena analizy i syntezy słuchowej, a także diagnoza środowiska rodzinnego³⁵.

Bibliografia

Adamiak B., Borkowski J., *Kodeks Postępowania Administracyjnego. Komentarz*. Wydanie 12.

Dawidowicz W., *Ogólne postępowanie administracyjne. Zarys systemu*, Warszawa 1962.

Dołęga Z., *Problemy metodologiczne diagnozy psychologicznej dzieci przedszkolnych*, [w:] *Diagnoza psychologiczna dzieci w wieku przedszkolnym* red. Z. Dołęga, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2006.

Grabisa S., *Postępowanie logopedyczne. Diagnoza, programowanie terapii, terapia*, „Logopedia”, T. 37, Lublin 2008.

Guzik-Tkacz M., *Badania diagnostyczne w pedagogice i psychopedagogice*, „Żak”, Warszawa 2011.

³³ E. Jarosz, E. Wysocka, *Diagnoza Psychopedagogiczna*, dz. cyt., s. 226–227.

³⁴ Tamże, s. 227.

³⁵ Tamże s. 254–256.

Janowicz Z., *Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądem administracyjnym*, Warszawa-Poznań 1987.

Jarosz E., Wysocka E., *Diagnoza psychopedagogiczna*, „Żak”, Warszawa 2006.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późniejszymi zmianami.

Nowa Encyklopedia Powszechna PWN, PWN, Warszawa 1995.

Ochendowski E., *Prawo administracyjne. Część ogólna*. Toruń 2004.

Plich M., *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, LEX 2013, komentarz do art. 71b, punkt 6 i wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 2 lipca 2014 r. sygn. akt IV SA/Po 223/14, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/B77495E06A>.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające przy publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. Nr 733, poz. 1072).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. (Dz.U. Nr 733, poz. 1072).

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2013 r. poz. 267).

Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. teks jednolity (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572).

Wysocka E., *Diagnoza w resocjalizacji*, PWN, Warszawa 2008.

Strony Internetowe

<http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc>

<http://www.poradnia-nt.nowotarski.pl/site/index.php/opiniowanie-i-orzecznictwo>

<http://eduentuzjasci.pl/>

<http://www.legalis.pl/>

Streszczenie

Artykuł dotyka problematyki profesjonalnego diagnozowania dzieci i młodzieży w szkole, placówkach oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Został w nim zawarty aktualny stan prawny dotyczący diagnozowania dzieci oraz wydawania w tym zakresie opinii i orzeczeń. Ponadto omówiono problematykę statusu prawnego zespołów i uprawnienia prawnych opiekunów dotyczące składania wniosków o wydanie opinii i orzeczeń oraz prawne możliwości odwołania od podjętych przez zespoły rozstrzygnięć. Poruszono również problematykę relacji przepisów proceduralnych zawartych w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Na-

rodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające przy publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Należy się zgodzić z poglądami wyrażonymi w piśmiennictwie i orzecznictwie sądów administracyjnych, iż przepisy obu tych aktów prawnych nie wykluczają się, ale wzajemnie uzupełniają. Autorzy wskazali, iż nie ma zgodności co do charakteru prawnego orzeczenia wydawanego przez zespoły. Spór dotyczy tego, czy jest to akt administracyjny wykazujący cechy decyzji administracyjnej czy decyzja administracyjna. Z uwagi na brak jednolitej linii orzeczniczej w tym zakresie oraz spory w doktrynie, problematyka ta jest nadal trudna do jednoznacznego opisanie.

Ponadto w niniejszym artykule zostały zawarte nie tylko informacje na temat stanu prawnego i obowiązków nałożonych na szkoły i placówki, ale również realia funkcjonowania placówek oświatowych (podkreślono fakt braku odpowiednich funduszy na pełne etaty dla specjalistów). Niewątpliwie problem ten najbardziej dotknął placówki najmniejsze pod względem liczebności dzieci, czyli szkoły na wsiach i w małych miasteczkach. Przekłada się to na opóźnienie w zakresie identyfikacji dysfunkcji lub zaburzeń oraz rozpoznawania sytuacji kryzysowych. Taka sytuacja wpływa również na zmniejszone możliwości dostępu do pomocy terapeutycznej adekwatnej do zdiagnozowanych potrzeb.

Autorzy podkreślają także konieczność permanentnego rozwoju; tak nauczycieli, wychowawców, jak i innych specjalistów pracujących na terenie szkoły lub poza nią. Trzeba mieć na względzie fakt, że tylko gruntowna wiedza połączona z czynnym i zgodnym zaangażowaniem na rzecz dziecka jest jedyną, a zarazem słuszną drogą nie tylko trafnej i pełnej diagnozy, ale raczej wyznacza ona szlak moralnej powinności. Nie ulega wątpliwości, iż do podążania nim w sposób szczególny zaproszeni, a zarazem zobowiązani są ci, w których ręce zostaje powierzone dziecko.

Słowa kluczowe: diagnoza, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, dzieci, rodzice, szkoła.

Legal Issues Pertaining to the Diagnostic Assessment of Children and the Psychological and Pedagogical Assistance Given by Schools and Teachers

Summary

This article explores issues surrounding the professional diagnosis of children and young people in school, educational and psychological-pedagogical advice centers. In addition, it covers opinions and judgments regarding the current legal status of children with respect to issues raised by diagnostic assessment. The article also reflects on the psychological and educational assistance that, on the basis of current regulations laid down by the Ministry of National Education (as of 18th September 2008), children and young people can expect to receive. It not only includes information about the legal status and duties imposed on schools and institutions, but also addresses the reality in which they find themselves – one where they often lack any additional funding for posts for psychologists, teachers, therapists, speech therapists or professional counsellors. The worst affected by this problem are those schools in villages and small towns ranking as the smallest in terms of the number of children attending them. This translates into variations in the time devoted to the diagnosis of dysfunctions and disorders, and diminished access to the resources and therapeutic aid needed when dealing with acute cases. The article also draws attention to the fact that each teacher should be suitably educated, with their range of competencies broadened enough to enable them to collaborate with other teachers and specialists in conducting accurate diagnoses and giving immediate professional help to the children in their care. There is not only a legal but also a moral obligation, in this regard, on both teachers and the schools for which they work.

Keywords: diagnosis, psychological-pedagogical assistance, psychological-pedagogical advice centers, children, parents, school.

Adresy do korespondencji:

Łukasz Burliga

Pedagog w Zespole Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Gronkowie

Doktorant Akademii Ignatianum w Krakowie

Zawodowy Kurator Sądowy w Sądu Rejonowego w Nowym Targu

e-mail: burliga1@o2.pl

Anna Zdańska
Radca Prawny
Absolwentka studiów doktoranckich Uniwersytetu Śląskiego
Pracownik Krajowego Biura Wyborczego
e-mail: aniazda@op.pl